

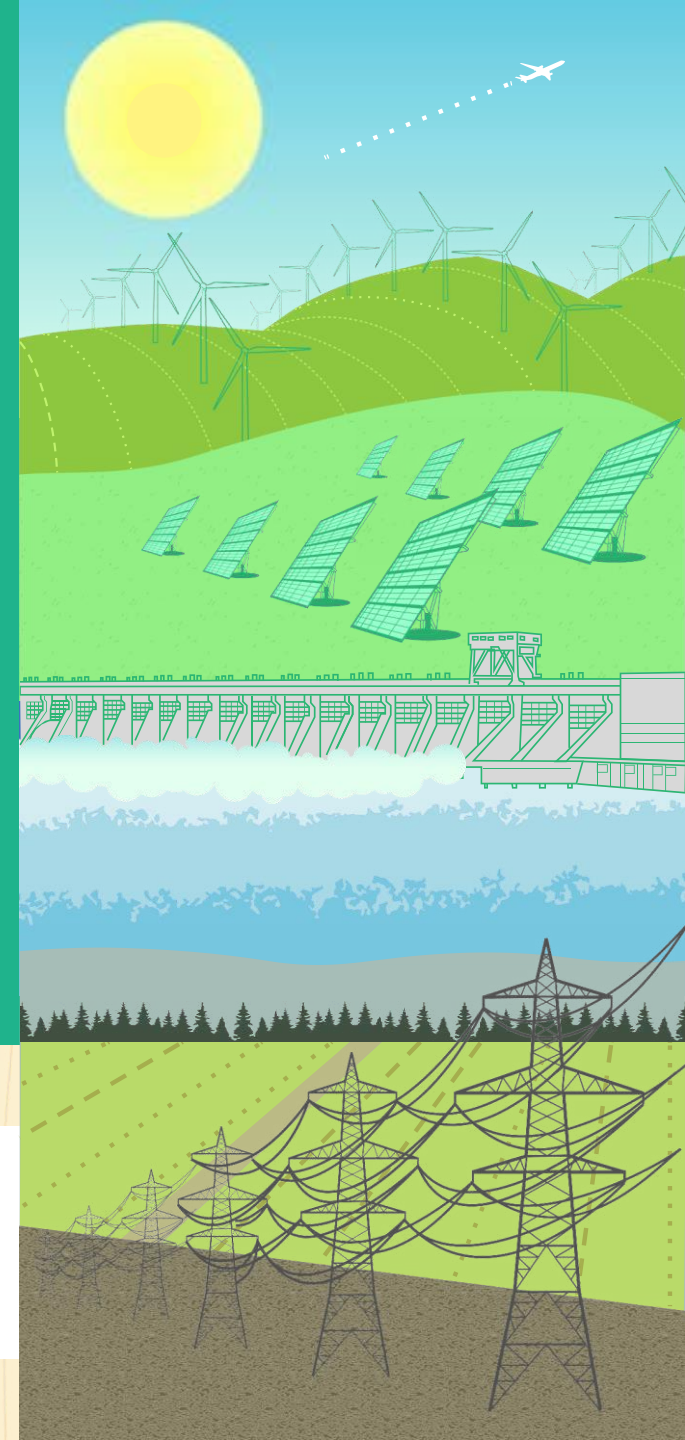

Framtidens EnergiExpert
Tulevaisuuden energiaosaajat
hiilivapaaseen kasvuun

FrEE - Framtidens EnergiExpert Tulevaisuuden energiaosaajat
vähähiiliseen kasvuun – hankkeen esittely 18.1.

Talotekniikka tänään – Koulutustilaisuus asumisen &
kiinteistöjen energiaosaamisen kehittämistä

Antti Tohka, Metropolia AMK

FrEE-hanke

FrEE-hankkeessa kehitetään koulutusmateriaaleja vastaamaan rakennusalan sekä energia-alan muutostarpeisiin. Siirtyminen fossiilisista polttoaineista uusiutuviin vaihtoehtoihin luo aloille käytännön tarpeita energiatehokkaiden ratkaisujen osaamiselle. Sisältö on luotu tarvelähtöisesti alan asiantuntijoita kuullen.

- + Koulutamme energia- ja talotekniikan aloilla työskenteleviä ihmisiä energiamurroksen eli uusiutuviin energiamuotoihin painottumisen kynnyksellä.
- + Tarjoamme apua yrityksille ja yksityisille. Yrityksillä on tarve uudelle osaamiselle energiamurroksen myötä.
- + Luomme digitaalisia koulutusmateriaaleja, joita yritykset voivat hyödyntää omien tarpeidensa mukaisesti.
- + Materiaali on tehty helposti omaksuttavaksi: helppokäyttöisyys, joustavuus ja keveys takaavat, että osaamista voi täydentää missä ja koska vain.
- + Luomme myös virtuaalisia oppimisympäristöjä. Näin opiskelija voi päästä esimerkiksi tutkimaan ilmanvaihdon toimintaperiaatetta kotoa käsin.
- + Hankkeen päätavoite on varmistaa sujuva energiamurros Uudellamaalla. Se tukee myös Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteita.
- + Hankkeen päätoteuttaja on Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy ja osatoteuttajina Yrkeshögskolan Novia, Stadin ammatti- ja aikuisopisto sekä Suomen Lähienergialiitto ry.

Lue lisää hankkeesta Lähienergialiiton verkkosivuilta lahienergia.org/free-hanke

Toiminta ja tavoitteet

Hankkeessa kehitetään ketteriä, tarvelähtöisiä koulutusmateriaaleja, joilla vastataan tulossa olevaan merkittävään työvoima- ja osaajapulaan talo- ja energiatekniikan aloilla.

Tulevaisuuden energiaosaaja

Hankkeessa luodaan alan toimijoiden avulla tulevaisuuden osaamistarpeen kartoitus, sekä siihen pohjaavia digitaalisia koulutusmateriaaleja. Koulutusmateriaalia tarjotaan ainakin aurinkosähkö- ja lämpöpumppujärjestelmistä, myynnistä, energiajärjestelmistä sekä energiatekniikan fysiikasta. Sisältöä suunnataan sopimaan erilaisiin työtehtäviin. Koulutusmateriaalit tehdään helpokäyttöisiksi niin, että materiaaliin voi tutustua missä vain ja millä tahansa laitteella.

Painopisteet ja toimintatavat

- jatkuva oppiminen
- yhteistyö yritysten ja yrittäjien kanssa
- eri alojen välinen toiminta

Hankkeen tavoitteet

Hankkeessa tavoitellaan kokonaisvaltaista tapaa tarjota **apua yrityksille ja yrittäjille energia- ja talotekniikan alojen energiamurrokseen**. Edistämällä vihreämpää muutosta ja hiilineutraaliutta talotekniikan sekä energiatekniikan aloilla hanke vastaa merkittävällä tavalla moniin kestävä kehityksen tavoitteisiin, erityisesti **kasvihuonekaasujen vähentämiseen, uusiutuvien energialähteiden käyttöön, paikallisen elinkeinorakenteen kestävä kehittämiseen sekä ympäristöosaamiseen**. Hankkeen päätavoitteena on varmistaa sujuva energiamurros, joka tulee lisäämään myös erilaisia liiketoimintamahdollisuuksia ja työtehtäviä, jotka tulevat murtamaan perinteisiä alakohtaisia sukupuolipainotuksia.

Hankkeen rahoitus ja kumppanit

- + FrEE – Framtidens EnergiExpert – tulevaisuuden energiaosaajat hiilivapaaseen kasvuun -hanke (9/2021-8/2023) on EU:n REACT EU-ESR -ohjelman rahoittama hanke, jossa ovat mukana:
- + Metropolia Ammattikorkeakoulu
- + Yrkeshögskola Novia
- + Stadin Ammatti- ja aikuisopisto
- + Suomen Lähienergialiitto
- + Hankkeen toimijat täydentävät toistensa osaamista ja toimivat tiiviissä yhteistyössä hankkeen aikana toteuttaen kaikkia toimijoita hyödyttävän kokonaisuuden.

RAHOITTAJAT

EUROOPAN UNIONI
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

ReactEU

rahoitetaan osana
Euroopan unionin
covid-19-pandemian
johdosta toteuttamia toimia

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

HANKETOTEUTTAJAT

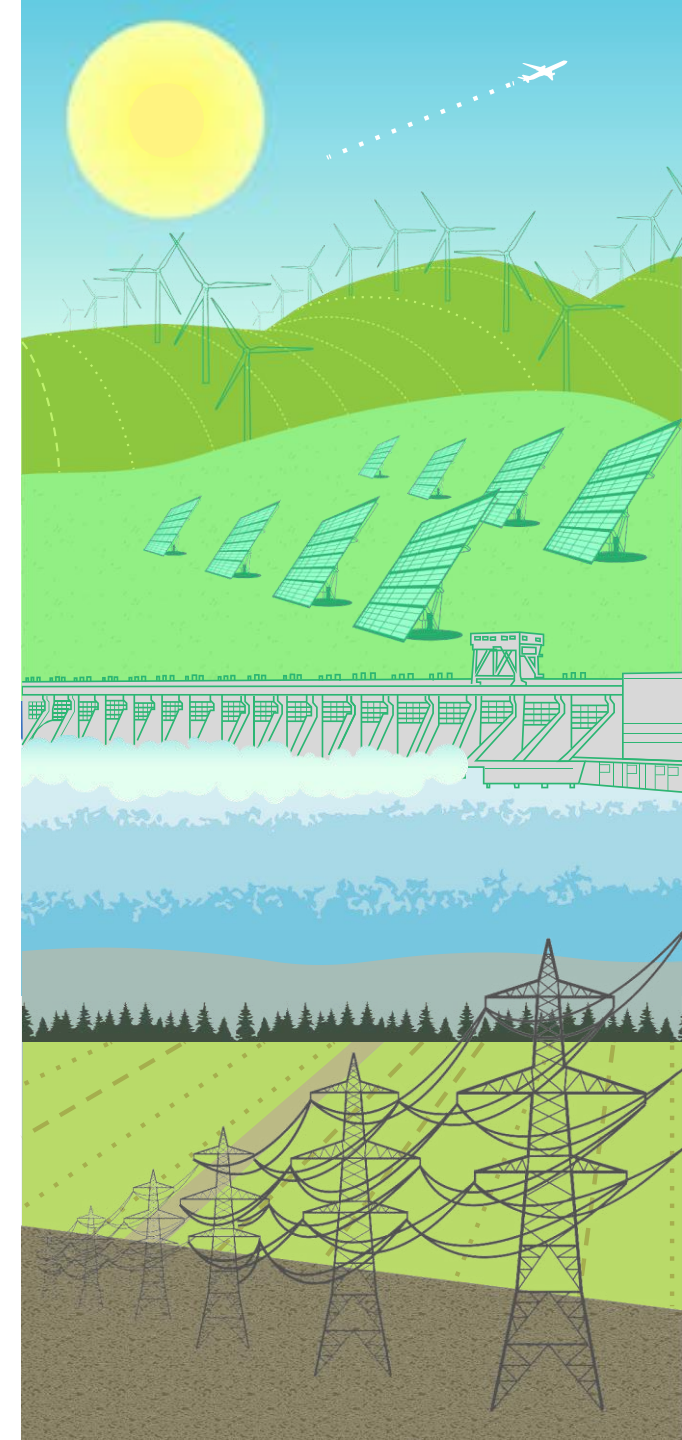

Metropolia

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Helsinki
StadinAO

Lähienergia ✓

Hankkeen aikataulu

hanke aloitetaan
syksy 2021

tarvekartoitus
kevät 2022

koulutusmateriaalin
rakentaminen
kevät 2022 – kesä 2023

oppimisalustan testaus
syksy 2022

hub/virtuaalinen
työtila 2023

workshopit
ja koulutuspäivät
syksy 2022 – kevät
2023

hankkeen päätös
syksy 2023

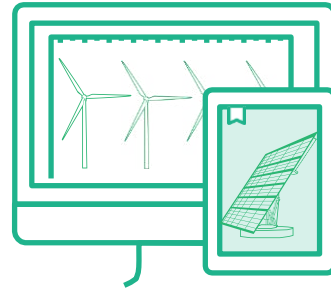
Toiminta hankkeessa

+ kyselyt ja haastattelut yritysten tarpeista

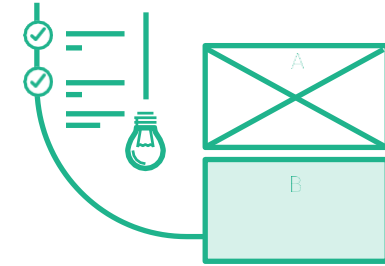
+ apua yrityksille räätälöitynä heidän tarpeisiinsa

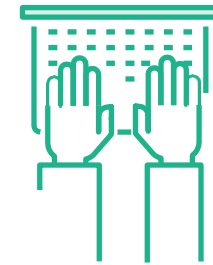
+ digitaalisten koulutusmateriaalien luominen

+ helppokäyttöisyys
+ joustavuus
+ keveys

+ virtuaaliset oppimistilat

+ modernit opiskelumahdollisuudet
+ itsenäinen työskentely

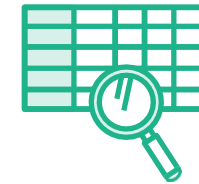

Palvelumuotoilu sisältöjen ja toteutuksen tukena

Hankkeessa työskentelee digipedagogiikan ja palvelumuotoilun osaajia. Digitaalisten oppimistekniikoiden sekä kurssien ihmislähtöisen kehittämisen avulla hanke tarjoaa moderneja oppimiskokonaisuuksia.

Koulutusta varten olemme kartoittaneet tarpeet niin opetuksen sisältöjen kuin opetusmuotojen ja oppimisympäristön vaihtoehtoista. Alan toimijat pääsevät vaikuttamaan koulutusmateriaalin sisältöön.

Esimerkkejä tulevista oppimiskomponenteista

AURINKOSÄHKÖ- JÄRJESTELMÄT

Kattava paketti aurinkosähköjärjestelmien toiminnasta

LÄMPÖPUMPPU- JÄRJESTELMÄT

Kattava tietopaketti lämpöpumpuista. Mukana poistoilman hyödyntäminen

ENERGIATEKNIIKAN FYSIIKKA

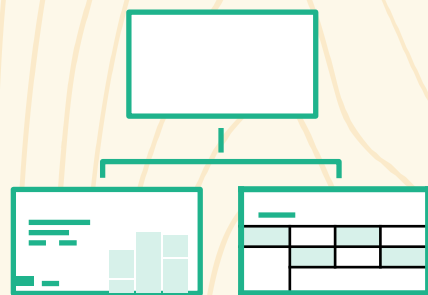
Energiatekniikan fysiikan kertaamista sekä harjoitteita.

ENERGIAJÄRJESTELMÄT

Yleisesittelyä ja digitalisaatiotermistöä

TEKNINEN MYYNTI JA MYYNTITYÖ

Energiaratkaisujen myynti sekä teknisen kielen tuominen asiakasystävälliseksi

Energiamurros tulee vaikuttamaan monialaisesti. FrEE-hankeen tarjoama koulutusmateriaali jäsentyy komponenteiksi. Osaamiskomponenteilla on mahdollisuus päivittää juuri niitä tietoja, joihin yrityksen osaamisvaje kohdistuu. Komponentit sijoittuvat suurempiin osaamismoduuleihin: **Liiketoiminnan ja järjestelmien suunnittelu, Järjestelmien asennus ja käyttöönotto**, sekä **Järjestelmien käyttö ja ylläpito**.

Kiitos, onko sinulla kysyttävää hankkeesta?

*Hankkeen yhteyshenkilöt
Ole rohkeasti yhteydessä!*

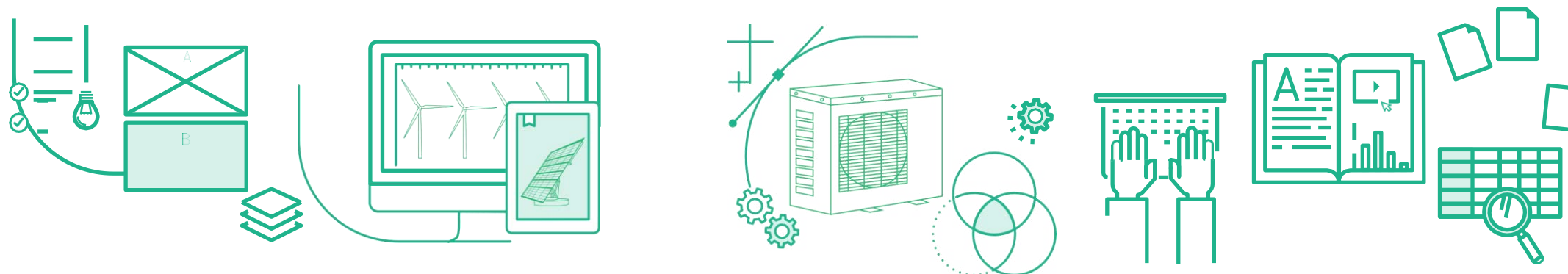
**Työelämä ja asiakaslähtöinen
tarvekartoitus**
Yrkehögskolan Novia
Regina Kalenius
regina.kalenius@novia.fi

Osaamiskomponentit
Metropolia
Antti Tohka
antti.tohka@metropolia.fi

Hub
Metropolia
Harri Hahkala
harri.hahkala@metropolia.fi

Viestintä
Suomen Lähienergialiitto
Tapio Tuomi
tapio@lahienergia.org

Hallinto
Metropolia
Kaisa Rapanen
kaisa.rapanen@metropolia.fi

ilmastoinfo

HSY, Energianeuvoja Marikka Sand

Ilmastoinfon työkalut energiatehokkuustyön tukena

HSY tekee monipuolista ilmastotyötä

Ilmanlaatu ja ilmasto

Teemme työtä tavoitteenamme maailman kestävin kaupunkiseutu.

Tuotamme ajantasaista tietoa pääkaupunkiseudun ilmanlaadusta. Laskemme pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöt ja edistämme seudun ilmastotavoitteiden saavuttamista. Tarjoamme paikkatietoa kasvavan seudun tarpeisiin.

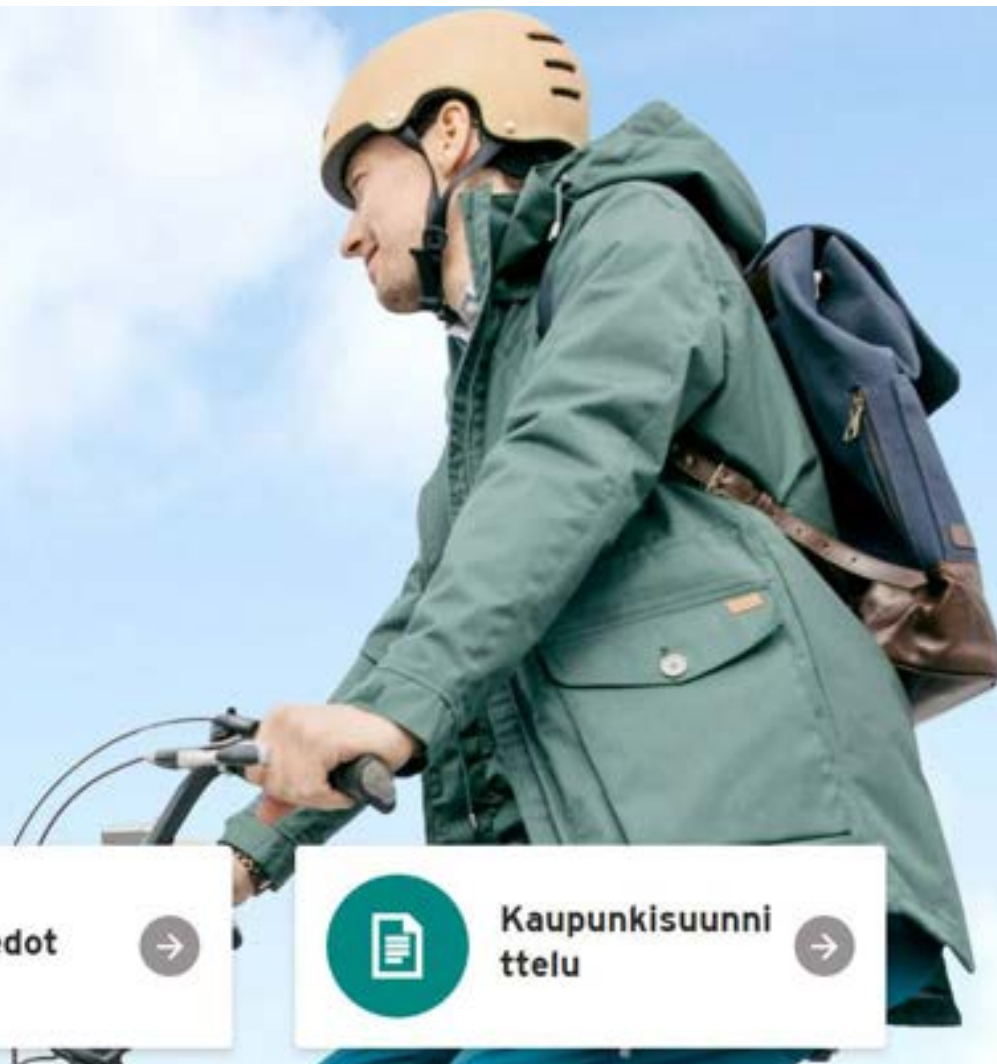
Ilmastonmuutos

Paikkatiedot

Kaupunkisuunnittelu

piikkikilowatti

Aurinkokeräin

energialähde

huipputeho

Kiertotalous

Uusiutuva
energia

käyttöaste

Lämpöpumppu

kestävä

PILP

ilmastovaikutus

maalämpöhanke

resurssiviisaus

Hyötysuhde

vastikevaikutus

kasvihuonekaasu

ilmastokriisi

kulutusjousto

ENERGIAMURROS

energiatehokkuus

Energiajärjestelmä

Invertterimalli

Nollaenergiatalo

fossiilivapaa

energiatase

lämpöhukka

ilmastoinfo

omavaraisuus

**Energiatehokas koti
tarjoaa asukkailleen
sopivan
asumismukavuuden
mahdollisimman
pienellä
energiankäytöllä.**

Energiankulutus vaihtelee suuresti eri taloyhtiöiden välillä – toiset voivat saada isompia hyötyjä investoinneista kuin toiset.

Ihan kaikkien kannattaa panostaa asumistottumusten parantamiseen. Energiaviestinnällä varmistetaan, että asukkaat tietävät miten heidän tulee toimia energian säästämiseksi.

**Energiaremonttien tulee perustua
tiedolle siitä,
mikä ja kuka energiaa kuluttaa,
ja kuluuko sitä sen verran kuin pitää.
Talo täytyy tuntea.**

**Energiaeksperttitoiminnan avulla taloyhtiön
energiankulutusta voidaan ymmärtää ja
suunnitella.**

Sopimalla yhdessä energiankulutustavoitteista ja avaamalla kustannusten syntymistä arjen tasolle saadaan mahdollisimman moni asukas sitoutumaan energiatehokkuustavoitteisiin.

Taloyhtiön (energia-)strategia antaa suuntaviivat sille, miten energia-asiat otetaan huomioon taloyhtiön hallinnossa ja korjauksissa.

HSY

ilmastoinfo

**Mistä työkalut
energiaosaamiseen?**

koutsi.hsy.fi

Karkaako lämpö harakoille?

Tuuleta tehokkaasti ristivedolla ja säästät energiaa

Energiansäästöteko on ilmastoteko.

ilmasto.fi

Höyhensaaret eivät sijaitse tropiikissa.

Uni tulee parhaiten viileässä 18-20°C
Oleskelutiloissa sopiva lämpötila on 20-22°C

Energiansäästöteko on ilmastoteko.

ilmasto.fi

Jäikö rahahana auki?

Sulje hana hampaiden harjauksen ajaksi

Energiansäästöteko on ilmastoteko.

ilmasto.fi

**Energia-
tehokkaan
asumisen
avaimet**

ilmasto.fi

**Mistä materiaalia
energiaviestintään?**

energia-neuvonta.fi/tavis

HSY Ilmastoinfo

energia-neuvonta.fi

koutsu.hsy.fi

Facebook: facebook.com/ilmastoinfo

Instagram: [@ilmastoinfo](https://instagram.com/ilmastoinfo) [@energia-neuvoja_marikka](https://instagram.com/energia-neuvoja_marikka)

Twitter: [@ilmastoinfo](https://twitter.com/ilmastoinfo) [@marikkasandhsy](https://twitter.com/marikkasandhsy)

LinkedIn: [Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY](https://www.linkedin.com/company/helsingin-seudun-ymparisto/)

Energia-asiantuntijat tavoittaa sähköpostitse

koutsu@hsy.fi

KIITOS AJASTANNE!

Tilaa uutiskirjeemme

Energianeuvontaa taloyhtiöille

<https://www.hsy.fi/uutiskirje>

ilmastoinfo

Insinööri Anssi Luhtamäki, Suomen Energiainsinöörit

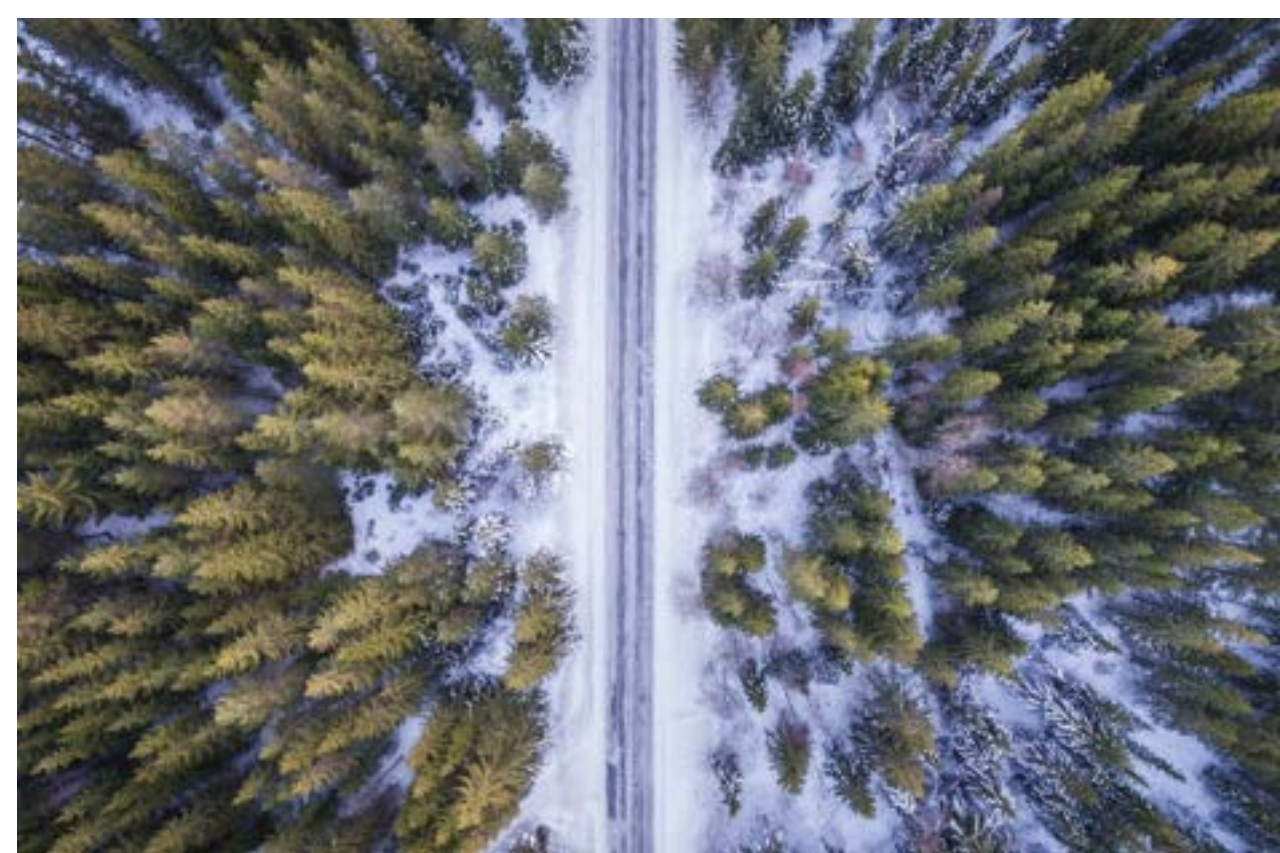

Energiaratkaisujen suunnittelu ja myynti

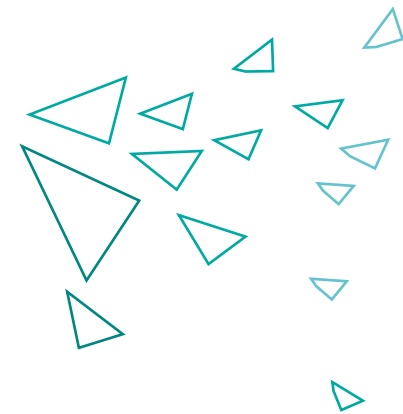
Anssi Luhtamäki
Suomen Energiainsinöörit Oy

Suomen Energiainsinöörit Oy

Asiantuntija-organisaatio, joka on keskittynyt uusiutuvan energian hyväksikäytön ja erilaisten lämmitysenergian säästöratkaisuiden suunnitteluun.

Kokemusta yli 250 taloyhtiön energian säästöhankeesta

Myynti

Tarvekartoitus

Kuunnellaan asiakasta ja kerrotaan mahdollisuuksista

Parannus ehdotukset

Säästöjä säädoillä tai käyttötottumusten muutoksilla.

Säästöjä investoinneilla

Tarjous

Yhdessä päätetyistä toimenpiteistä tehtävä tarjous

Toteutusvaihe

Järjestelmien suunnittelu ja tarvittaessa tarjouskilpailutuksen järjestäminen

Yhtiökokouksen päätös

Hallitus esittää yhtiökokoukselle toimenpideohjelman ja päätetään hankkeen/hankkeiden rahoituksesta

Energiansäästö projekti

Vaihe 1 Kartoitus

- Nykytilanne
- Ongelmat
- Parannukset
- Tekninen toteutettavuus
- Taloudellinen toteutettavuus
- Mahdollisten avustusten selvitys
- Tilaajan halu investointeihin

Vaihe 2 Päätöksenteko

- Hallitus laatii ehdotuksen yhtiökokoukselle, hankekonsultti avustaa.
- Hyvin valmistellut ja perustellut hankkeet helpompi viedä läpi yhtiökokouksissa

Vaihe 3 Toteutus

- Suunnittelu
- Kilpailutus
- Neuvottelut
- Rakennusluvut
- Sopimukset
- Valvonta
- Ongelmien ratkaisu

Vaihe 4 Jälkiseuranta

- Yleensä tavoitteena:
  - Energiasäästö
  - Asuinolosuhteiden parantaminen
  - Selvitetään ollaanko tavoitteisiin päästy
  - Tarvittaessa esitellään tulokset yhtiökokoukselle

Kiitoksia

Anssi Luhtamäki

+358 40 685 6106

anssi.luhtamaki@energiainsinorit.fi

www.energiainsinorit.fi

Framtidens EnergiExpert
Tulevaisuuden energiaosaajat
hiilivapaaseen kasvuun

Digitaalisten rakennus- ja energia-alan osaamiskomponenttien esittely, FrEE-hanke, Metropolia

---

Osaamiskomponentit 10kpl (tilanne 18.1.2023, kaikki vielä kesken)

TERMODYNAMIIKAN PERUSTEET, ENERGIATEKNIIKAN PERUSKÄSITTEITÄ

Sisältää myös lainsäädäntöä ja
päästökauppaosion

ENERGIAJÄRJESTELMÄT 1 SÄHKÖN TUOTANTO, SIIRTO JA VARASTOINTI

Sisältää myös sähkökaupan ja
tulevaisuuden tekniikoiden
esittelyn

ENERGIAJÄRJESTELMÄT 2 LÄMMÖN TUOTANTO, KULUTUS, SIIRTO ja VARASTOINTI

AURINKOENERGIA- JÄRJESTELMÄT 1

Autinkosähkön ja -lämmön
perusteet

AURINKOENERGIA- JÄRJESTELMÄT 2

Aurinkosähköjärjestelmien asennus.
Aurinkosähköhankkeiden työmaajohto

S

LÄMPÖPUMPPU- JÄRJESTELMÄT 1

Lämpöpumpputekniikan perusteet

LÄMPÖPUMPPU- JÄRJESTELMÄT 2

Lämpöpumppujärjestelmien
suunnittelu ja huolto

TEKNINEN MYYNTI JA MYYNTITYÖ

Energia ratkaisujen myynti sekä
teknisen kielen tuominen
asiakasystävälliseksi

HYBRIDIJÄRJESTELMÄT

Yleisimmät
hybridijärjestelmät,
niiden toiminta ja
kytkennät

KIINTEISTÖAUTOMAATIO

Kiinistöautomaation
perusteet

Jokaisessa komponentissa on 2-4 pääsivua, joissa kussakin alasisuja n. 3-5kpl, joista yhden suorittamisen pitäisi kestää n. 15-20 min. Komponenteista tehdään kaksikielisiä (suomi/ruotsi). Komponentit sijoittuvat suurempiin osaamismoduuleihin: **Liiketoiminnan ja järjestelmien suunnittelu, järjestelmien asennus ja käyttöönotto, sekä järjestelmien käyttö ja ylläpito.**

Tervetuloa testaamaan FrEE-koulutuksia

- Valitse koulutuksen aihe ja siirry materiaaliin QR-koodin sekä linkin avulla. QR-koodi ja linkki vievät linkkipuuhun.
- Voit suorittaa niin monta osiota kun haluat
- Yhden osion kesto on n. 15 min
- Hanketyöntekijä tarkkailee suoritusta ja tekee muistiinpanoja käyttäjäkokemuksesta ja muusta palautteesta
- Anna palautetta lomakkeella (joka löytyy QR-koodin sekä sen alla olevan linkin avulla)

Tutustu koulutusmateriaaleihin ja anna palautetta

 linktr.ee/freehanke

 linktr.ee/freehankepalaute

FLUXIO

Fiksumpaa isännöintiä

Toimitusjohtaja Kalle Grönqvist, Fluxio Isännöinti

FLUXIO

Fiksumpaa isännöintiä

Energiatehokkuus taloyhtiöissä Hallinnollinen näkökulma

Kalle Grönqvist
TJ, Fluxio Isännöinti
18.1.2023

Fluxio Isännöinti Oy

Rauli Oikarinen   Kalle Grönqvist
 Liikevaihto 4,5M €, 60 työntekijää

Palvelu

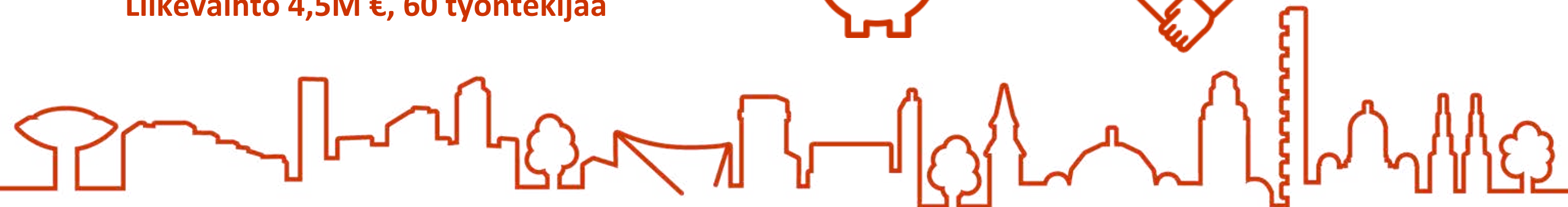
Digitaalisuus

Säästöt

Henkilöstö

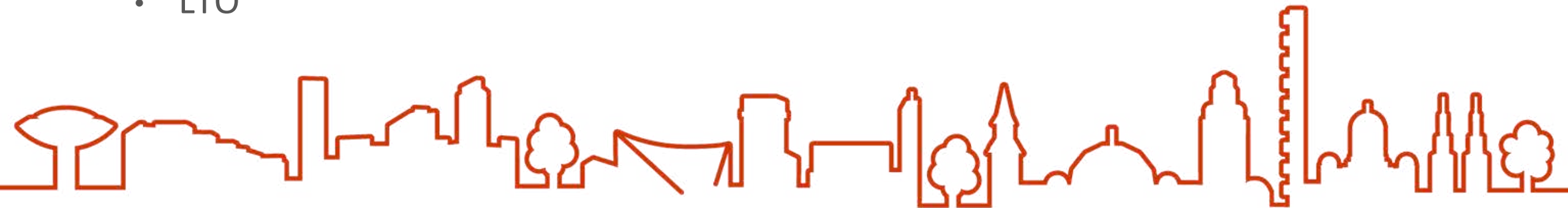
Energiaremontteja

Pienet remontit

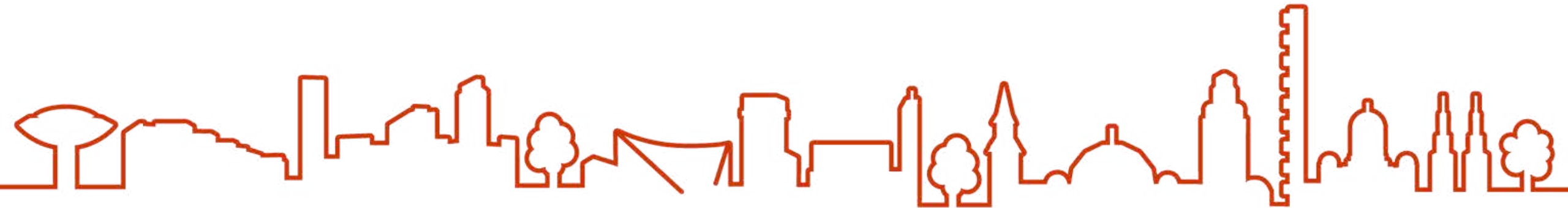
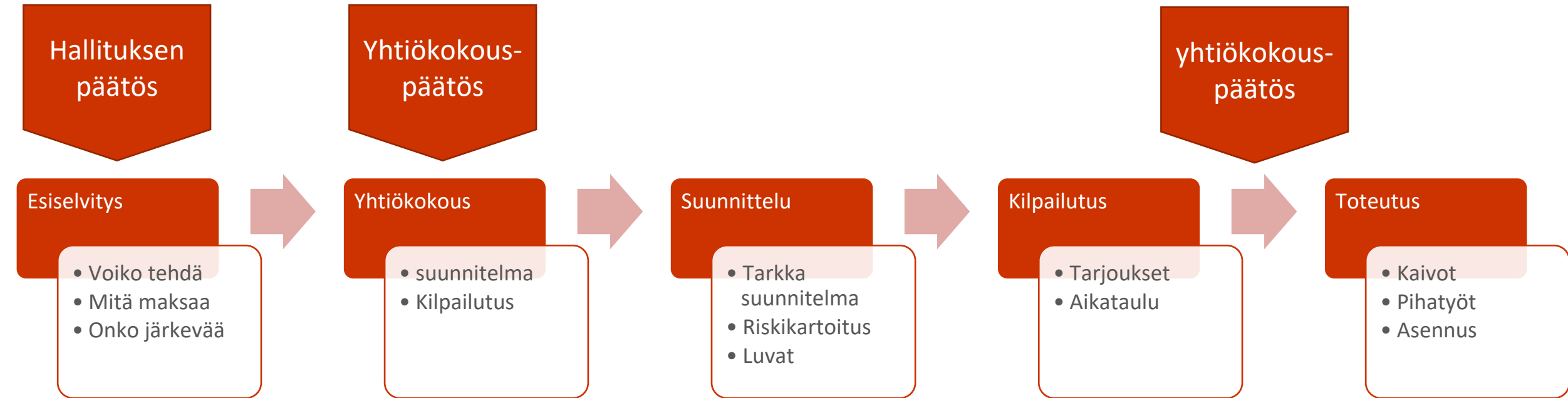
- Veden kulutus (suihkupäät, veden paine jne)
- Lämmön kulutus (lämpötilat, lämmin vesi, tiivisteet, tasapainotus)
- Sähkön kulutus (saunan käyttö, ledit, rännien sulatuskaapelit)

Isot remontit

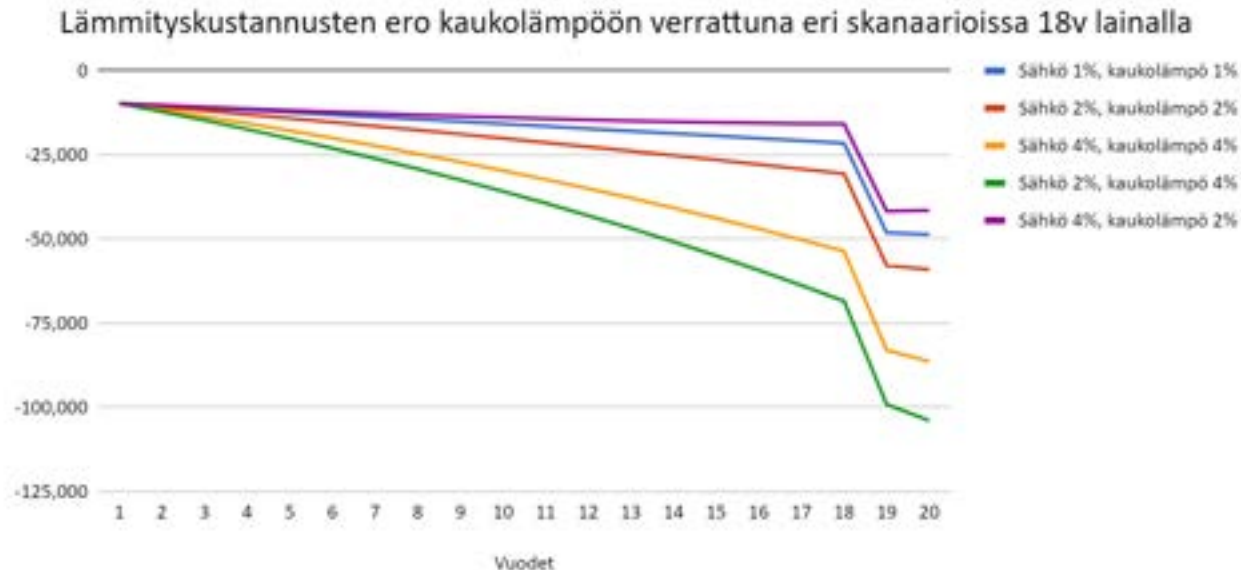
- Maalämpö
- LTO

Miten iso energiaremontti etenee taloyhtiössä

Lämmityskustannusten muutos eri skenaarioissa

- Vertailu nykyiseen kustannukseen
- Haasteena on ollut ennustaa korkotasoa, sähkön hintaa tai kaukolämmön hintaa

Käytännön vinkkejä

Viestintä osakkaille

- Osakkailla voi olla täysin väärää tietoa aiheesta (järjestelmän melu, toimimattomuus omassa talossa, oletus kaukolämmön hinnasta)
- Keskustelu siitä onko maalämpö haitaksi kaukolämpöjärjestelmälle (systemin osaoptimointi). Helsingin kaupungilla tavoite nostaa maalämpö 2% -> 15%
- ARA-tuki. Yksinkertainen sääntö: Jos talossa on vanha lämmityspiippu, niin tuen luultavasti saa

Kilpailutuksessa

- Oikea mitoitus ja eri laitteiden vertailu vaikeaa
- Käytä asiantuntijaa
- Aikataulut ovat venyneet

Hankkeen aikana

- Ajoitus. Voiko tehdä talvella
- Pihan viimeistely. Pieni mutta näkyvä osa kokonaisuutta

Energia-avustukset kerrostaloyhtiössä

- ARA (asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) myöntää energia-avustuksia asuinrakennusten energiatehokkuutta parantaviin korjaushankkeisiin.
- Energian kulutuksen muutos todennetaan hakuvaiheessa laskelmalla E-luvusta ja maksuvaiheessa energiatodistuksella (rakennuskohtaisesti). Tässä käytetään rakennuksen käyttöönottohetken E-lukua, eli kaikki rakennuksen elinkaaren aikana jo tehdyt toimenpiteet, jotka vaikuttavat E-lukuun otetaan huomioon.
- Edellytyksenä on, että asuinrakennuksesta yli 50% on ympärivuotisessa asuinkäytössä ja että asunto-osakeyhtiö ei ole kaupallisen toimijan hallussa.
- Avustuksen määrä on tällöin asuinrakennuksissa 4 000 euroa asuntoa kohden, kuitenkin enintään 50 prosenttia avustuspäätöksessä avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kustannuksista.
- Käytännössä tuki on noin 25 % maalämpöhankeeseen kokonaiskustannuksista

Ennen hakemista

1. Tutustukaa hakuohjeeseen: [Energia-avustusohje taloyhtiöille \(pdf\)](#)
2. Selvittäkää energiatehokkuutta parantavat korjaukset ja niiden kustannukset. Tutustukaa myös tarkemmin siihen, miten avustus lasketaan: [Siirry listaan avustettavista toimenpiteistä ja avustuksen laskennasta](#)
3. Tehkää virallinen päätös hankkeeseen ryhtymisestä (esimerkiksi yhtiökokouksen päätös).
4. Teetättäkää laskelmat sekä rakentamisvuoden E-luvusta että korjausten vaikutuksesta E-lukuun. Tarkemmat ehdot on kerrottu hakuohjeessa.

ARA suosittelee, että laskelmat tekee päteväitynyt energiatodistuksen laatija. Päteväityneet laatijat löydät ARAn energiatodistusrekisteristä: www.energiatodistusrekisteri.fi

5. Voitte myös itse laskea, paljonko voisitte saada avustusta ARAn energia-avustuslaskurilla (.xlsx): [Siirry laskuriin](#)
6. Tutustukaa myös usein kysytyihin kysymyksiin: [Siirry usein kysytyihin kysymyksiin](#)

Onko kysyttävää?

Kiitos

Kalle Grönqvist

